

Izhaja vsak četrtek

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
34100 Trst, ul. Valdirivo 36/I,
telefon 60824. Pošt. pred. (ca-
sella postale) Trst 431. Poštni
čekovni račun Trst, 11/6464
Poština plačana v gotovini
T E D N I K

NOVI LIST

Posamezna številka 200 lir

N A R O Č N I N A
četrletna lir 2.000 - polletna lir
4.000 - letna 8.000 :: Za ino-
zemstvo: letna naročnina lir
10.000 - Oglasi po dogovoru -
Sped. in abb. post. I. gr. 70%
S E T T I M A N A L E

ŠT. 1227

TRST, ČETRTEK 17. MAJA 1979

LET. XXIX.

Narodne in jezikovne manjšine se pripravljajo na volitve v evropski parlament

NOSILEC LISTE BRUNO SALVADORI IZ DOLINE AOSTE JE PAVEDAL...

Dolina Aoste — ta čudovita deželica sredi visokih gora ob italijansko - švicarski in italijansko-francoski meji — prav gotovo še ni bila predmet tolikšne pozornosti kot danes, saj o njej posredno ali neposredno piše takorekoč ves italijanski tisk (a tudi evropski). Bližnji, neposredni vzrok za tolikšno zanimanje je brez dvoma dejstvo, da je prav iz te deželice prišla pobuda, da narodnostne in jezikovne manjšine v Italiji najdejo način in obliko za skupen nastop na volitvah v evropski parlament. Vztrajna prizadevanja predstavnikov teh manjšin so bila kronana z uspehom, saj so bile v vseh petih volilnih okrožjih, kolikor jih je v državi, predložene kandidatne liste z znakom plezajočega se leva. V severovzhodnem volilnem okrožju, ki zajema celotno ozemlje, na katerem živijo Slovenci, sta na kandidatni listi tudi predstavnika Slovenske skupnosti, in sicer deželni strankni predsednik prof. Andrej Bratuž ter deželni tajnik dr. Drago Štoka. Ne glede na izid teh volitev je treba že zdaj ugotoviti, da je že sama predložitev te liste imela za posledico, da so se marsikateremu italijanskemu državljanu odprle oči, saj je bil morda prvič seznanjen z manjšinsko problematiko, ali je sploh prvič zvedel, da so v Italiji tudi državljani neitalijanskega jezika, o čemer ni nikdar slišal niti v šoli niti drugod.

Zaprosili smo za razgovor enega glavnih pobudnikov zamisli o skupnem nastopu narodnostnih in jezikovnih manjšin. To je 36-letni Bruno Salvadori, ki je po poklicu časnikar in je od lani deželni svetovalec v Dolini Aoste. Bruno Salvadori je bil izvoljen na listi Union Valdôtaine (z znakom plezajočega se leva), ki je lani dosegla na deželnih volitvah prodoren uspeh, saj je postala najmočnejša stranka v deželnem svetu. Salvadori je tudi nosilec liste za evropske volitve. Do svoje izvolitve v deželni svet je bil v službi v tiskovnem uradu dežele in je še edno član mednarodnega odbora časnikarjev francoskega jezika.

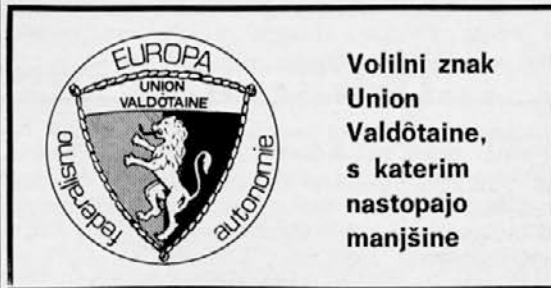
— G. Salvadori, kaj bi povedali o pripravi na evropske volitve?

Naša stranka — Union Valdôtaine — se je za te volitve začela zanimati že pred tremi leti. Naš senator Fosson si je prizadeval, da bi volilni zakon omogočil izvolitev predstav-

nika ali predstavnikov narodnostnih in jezikovnih manjšin v evropski parlament. S predsednikom vlade Andreottijem se je bil že sporazumel o besedilu takšnega zakona, vendar je kasneje celotna zadeva propadla, ker je posredoval predsednik Krščanske demokracije, poslanec Piccoli, ki je baje preprečil, da bi se vprašanje uredilo v skladu z dogovorom in obljubami predsednika vlade. Pri tem velja omeniti in tudi ožigosati ravnanje vodstva Južnotirolske ljudske stranke, ki je gotovo najvplivnejša manjšinska politična organizacija v Italiji, a ki se iz po našem zgrešenih računov za to priložnost ni hotela povezati z ostalimi manjšinami v državi, temveč raje sklenila sporazum s KD, kar ji pa nikakor ne nudi stodotnega jamstva, da bo njen predstavnik izvoljen v evropski parlament.

— Za predložitev skupne liste je bil, kot smo slišali, odločen sestanek v Veroni, kjer ste proučili tudi vprašanje sodelovanja Liste za Trst, ki se je bila ponudila. Kaj bi o tem povedali?

Priznati moram, da je bil zadnji sestanek v Veroni odločen za sestavo in predložitev kandidatnih list. Odkrito priznam, da je bilo ponujanje Liste za Trst iz golih številčnih razlogov silno zanimivo, kajti za nas je bilo in je važno, da na volitvah v evropski parlament prodremo s svojim kandidatom. Na sestanku

**Volilni znak
Union
Valdôtaine,
s katerim
nastopajo
manjšine**

v Veroni pa je tajnik Slovenske skupnosti dr. Štoka opozoril, da njegova organizacija odločno odklanja kakršnokoli sodelovanje z Listo za Trst zaradi njenih stališč do osimskega sporazuma, njenih stališč do globalne zaščite slovenske manjšine v Italiji in sploh zaradi njenih stališč do odnosov med obema državama,

njunih meja itd. V tej zvezi moram opozoriti, da je naš senator Fosson v parlamentu glasoval za ratifikacijo osimskega dogovora, kar pomeni, da se naša stranka popolnoma strinja z vsebino in duhom tega mednarodnega dogovora. Vodstvo naše stranke je izvajanja tajnika SSK Štoke natančno proučilo, priznalo, da so njegova stališča in pomisleki utemeljeni ter tako zavrnilo predlog Liste za Trst, pri čemer je tudi upoštevalo stališča Furlanskega gibanja, ki se prav tako odločno razlikuje od omenjenega tržaškega gibanja, kar se tiče osimskega dogovora in sploh odnosov na meji z Jugoslavijo.

— Toda vaše kandidatne liste niso le odraz narodnostnih in jezikovnih manjšin, temveč tudi raznih avtonomističnih gibanj. Bi lahko to pojasnili?

V tem ne vidim nobenega protislovja, kajti avtonomistična gibanja so pristala na naš program, tako da v tem pogledu med nami ni nobenih razlik, kar se tiče specifičnih manjšinskih vprašanj, kot je na primer popolna zaščita jezikovnih, narodnostnih značilnosti in pravic. Sodelovanje z avtonomističnimi gibanji more po našem le krepiti boj narodnih manjšin za doseg njihovih pravic.

— Bi lahko kratko obrazložili program vaših list za evropske volitve?

Naša koalicija predstavlja pravzaprav alternativo glede na programe in predloge italijanskih vsedržavnih političnih strank. Mi se v prvi vrsti borimo, da bi v Evropi zmagovalo načelo federalizma, da bi vsem narodom in jezikom bil zajamčen popoln razmah, da bi nadaljnji razvoj take Evrope ne bil v tolikšni meri pogojen od strank, kot se danes dogaja v Italiji. Mi smo za tesno sodelovanje tudi s tistimi državami, ki niso članice Evropske gospodarske skupnosti. Dalje smo za pravično in pametno gospodarsko politiko, v smislu, da bi morali kapitalne usmerjati z bolj razvitih področij v manj razvita, kar naj bi preprečilo izseljevanje, ki je na primer za Italijo v vseh pogledih rakasta rana. Mi v resnici zanikamo veljavnost sistema, kakršnemu smo trenutno priča v Italiji, kjer vsedržavne stranke »vedri-

(nadaljevanje na 3. strani)

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 20. maja, ob: 8.00 Poročila; 8.15 Dobro jutro po naše; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Nediški zvon; 11.00 Kratka poročila; 11.05 Mladinski oder: »Erazem in potepuh - »Srečanje z roparjem« (Astnid Lindgren - Franjo Kumer), RO; 11.35 Nabožna glasba; 12.00 Poročila; 12.15 Ljudje pred mikrofonom; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 15.00 Šport in glasba; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 21. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Četrta dimenzija (Igor Tuta); 9.00 Kratka poročila; 9.05 Dalmatinski šanson; 9.30 Filološki utrinki (Neva Godnič); 10.00 Kratka poročila; 10.05 »Naša pesem« v Mariboru in »Cesare Augusto Seghizzi« v Gorici; 11.00 Današnje branje; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Radi smo jih poslušali; 12.00 Ribe in morje; 12.45 Volilna tribuna 1979; 13.00 Poročila; 13.15 Slovenski samospeli; 13.30 Socialna problematika; 14.00 Novice; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Eduard Möricke: »Mozart na potovanju v Prago« (Lev Detela); 14.30 Glasbeni ping pong (Ivan Peterlin); 15.30 Kratka poročila; 16.30 Pravljičica v nadaljevanjih; 16.40 Odmev iz Brazilije; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Komorni zbor in orkester Glasbene matice, vodi Janko Ban; 17.45 S pesmijo po svetu; 18.00 Kratka poročila; 18.05 Kulturni prostor; 19.00 Poročila.

■ TOREK, 22. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 ženska stran neba (Odinea Zupin) 9.00 Kratka poročila; 9.05 Orkestri in zbori; 9.30 Slovenski naravni dragulji; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Oddaja za otroški vrtec; 10.15 Glasba v baroku (Magda Bizjak); 11.00 Križanovska; »Nemeza«; 11.30 Kratka poročila; 12.00 Glasba po željah; 12.45 Volilna tribuna 1979; 13.00 Poročila; 14.00 Novice; 14.10 Eduard Möricke: »Mozart na potovanju v Prago« (Lev Detela); 14.30 Od prvih uspehov do danes (Anica Čuk); 15.30 Kratka poročila; 15.35 Pogledimo v izložbo plošč (Ingrid Kalan); 16.30 Čudoviti otroški svet; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Komorni zbor in orkester Glasbene matice, vodi Janko Ban; 17.30 S pesmijo po svetu; 18.00 Kratka poročila; 18.05 Problemi slovenskega jezika; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 23. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Na produ Glinščice (Boris Pangerc); 9.00 Kratka poročila; 9.05 Slovenski izvajavci lahke glasbe; 9.30 Male besede o velikih stvarih (Zora Tavčar); 10.00 Kratka poročila; 10.05 Za ljubitelje operne glasbe (Nadja Ivančič); 10.45 Oddaja za prvo stopnjo osnovne šole; 11.30 Kratka poročila; 12.00 Radio Klopotača; 12.30 -6+ (Mirjam Koren in Sergij Grmek); 12.45 Volilna tribuna 1979; 13.00 Poročila; 13.15 Od solista do zbora (Antek Seražin); 14.00 Novice; 14.10 Eduard Möricke: »Mozart na potovanju v Prago« - »Nesreča na grajskem vrtu« (Lev Detela); 14.30 Kličite Trst 31065; 15.30 Kratka poročila; 16.30 Otroci pojo; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kratka poročila; 18.05 »Ta prekleto notranji glas«, radijska drama (Vlado Vukmirović - Majda Skrbinšek), izvaja SSG v Trstu; 19.00 Poročila.

■ ČETRTEK, 24. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Jutranji almanah; 9.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Slavni izvajavci (Nadja Ivančič); 10.45 Oddaja za drugo stopnjo osnovne šole; 11.05 Križanovska; »Nemeza«; 11.30 Kratka poročila; 12.00 Glasba po željah; 12.45 Volilna tribuna 1979; 13.00 Poročila; 13.15 Naši zbori; 13.35 Prijeten popoldan z ansambлом Toneta Žagarja; 14.00 Novice; 14.10 Eduard Möricke: »Mozart na potovanju v Prago« - 4. del »Pomaranče, hčanke vročega juga«; (Lev Detela); 15.00 Jugotonov expres; 15.30 Kratka poročila; 15.35 Vodič po glasbeni umetnosti (Magda Bizjak); 16.30 Kje je napaka? (Vera Poljšak); 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kratka poročila; 18.05 Svoboda je terapijska; 18.30 Priljubljeni odlomki iz operet; 19.00 Poročila.

■ PETEK, 25. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 ženska stran neba (Odinea Zupin); 9.00 Kratka poročila; 9.30 Iz beležnice Irene Eerjal; 10.00 Kratka poročila; 11.00 Oddaja za srednjo šolo; 11.30 Kratka poročila; 12.00 V starih časih; 12.30 Glasba v razvedrilo; 12.45 Volilna tribuna 1979; 13.00 Poročila; 13.15 Letošnja revija »Primorska poje«; 14.00 Novice; 14.10 Eduard Möricke: »Mozart na potovanju v Prago« - »Prigoda s palicami in grabljami« (Lev Detela); 14.30 Gremo v kino; 15.30 Kratka poročila; 15.35 Na gorškem valu; 16.00 Zgodovina rock in pop glasbe; 16.30 Otroški vrtljak; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in

Govor tajnika SSK na »Taboru slovenske mladine« v Gorici

ZAKAJ SMO IN OSTANEMO SLOVENC

Mladinska sekcija SSK iz Gorice je s sodelovanjem mladinske komisije SSK iz Trsta in Koroške dijaške zveze priredila v Gorici 5. in 6. maja »Tabor slovenske mladine«, ki je izredno uspel. Na Taboru je spregovoril tudi deželni tajnik SSK dr. Drago Štoka, čigar izvajanja zaradi važnosti objavljamo skoraj v celoti. (Ured.)

Majsko sončno vreme nas je zvalo na Gorisko, da se srečamo, pozdravimo, izmenjamo misli, izkustva, težave. Sešli smo se ob bregu Soče, da se pogovorimo o vsem, kar nas tare in veseli. Bodimo hvaležni za ta dan vsem, ki so ga pripravili, vsem, ki so se zanj trudili.

Zahvaljujem se organizatorjem, mladini, ki hoče biti oporečniška v svojih idealih slovenstva, pravice in resnice tudi in predvsem v današnjih časih, ki niso posebno rožnati. Biti danes vseskozi zaveden Slovenec pomeni biti predvsem oporečnik vsemu in vsem, ki še vedno mislijo, da sta narodno, da ni in ne more biti to res. In prav zato, ker se tega z vso silo svoje biti zavedamo, hočemo pravičnejši svet povsod, kjer živimo in delamo. V tovarni, kjer hočemo, da je mlademu delavcu omogočeno slovensko misliti in govoriti. Zato nas boli dejstvo, da naše sindikalne organizacije prevečkrat pozabljajo na slovenski jezik, ki mora biti v tovar-

vice povsod tam, kjer jih imajo državljani drugega jezika. To je naš boj za globalno zaščito, ki je obenem boj za našo staro pravdo.

To sem želel poudariti takoj v začetku svojega pozdravnega govora, ker se mi zdi, da je to danes povprečne važnosti. Narodnostni boj je prav tako važen, kakor je boj za socialno pravičnost, za izboljšanje pogojev v tovarni, za boljše delovno razmerje.

Vi, dragi mladinci, boste jutri v tovarnah, na poljih, v uradih, v svobodnih poklicih: vaša prvenstvena dolžnost mora biti skrb za enakopravnost svojega jezika na delovnem mestu. Postati morate subjekt naših težej in zahtev povsod, tudi v javnem življenju, na prvomajskih manifestacijah, na navadnih povorkah, na voliščih, ker boste povsod branili vrednot, ki so samo vam globoko v srcu. Zato bo tudi v vaših srcih vsak klic po potujčevanju, po janičarstvu, po hlapčevanju naletel na primerno reakcijo!

Ljubezem za svoj jezik in narod, za svojo zgodovino in za svoje tradicije pa mora pospeševati v vas vseh iskanje vsega tistega, kar je različnim narodom skupnega. Kdor nam ponudi tovariško roko v naših zahtevah, se mu bomo približali. Šovinstičnim silam, ki nam v naši deželi strežejo po življenju, bomo odgovorili z odločnim nastopom, kakor smo znali nastopati v Federaciji narodnostnih manjšin Italije, kjer se nam je posrečilo izločiti Listo za Trst, ker nam je bila doslej nenaklonjena. Raznim Ciccerijem, ki pobirajo podpise v Slovenski Benečiji proti našim jezikovnim vrednotam, bomo odgovorili ne samo s svojo dostojanstvenostjo, ampak tudi z dejanji. Sami beneški Slovenci so na te, današnjega časa nevredne akcije, primerno odgovorili. Mi vsi pa bomo odgovorili tako, da bomo take poskuse osamili in jim onemogočili nadaljnje korake. V tem smislu bomo morali povzeti primerne korake predvsem pri PRI, ki je tega človeka sedaj kandidirala za bližnje volitve.

Mladinci in mladinke!

Živimo v časih, ki terjajo od nas poguma in premočrnosti. Biti moramo za razvoj, za vsesplošni družbeni napredek, a se obenem zavedati, da so nekateri ljudje in nekatere sile, ki se devajo v kožo naprednosti samo zato, da nam laže strežejo po narodnostnem življenju: takim ljudem bomo rekli svoj jasni in odločni »ne«, tako kot bomo svoj »ne« rekli tudi vsem tistim, ki nas hočejo v svoji družbi, v svoji okolici, v svojih strankah, v svojih organizacijah asimilirati!

Dragi prijatelji, prav tako moramo biti budni v današnjih dneh glede političnega terorizma, ki divja v Italiji. Kdo je kriv, da je Italija zašla v slepo ulico, se povsod vprašujemo. Odgovor je sila enotaven: vladne stranke so krive, vse stranke ustavnega loka pravzaprav, saj so do danes dajale potuho vsem, ki so v državi zganjali nered. Najprej niso znale eliminirati fašističnih gnezid, kakor so jih znali takoj eliminirati v skoro vsej Evropi. Potem so bile te stranke popustljive do vsega, kar se je dogajalo na skrajni levici: dobrohotno so te stranke govorile in skušale opravičevati brezsmislne stavke, razbijanje v tovarnah, v trgovinah, bedaste stavke na šolah — pomislimo samo na nesramno početje na neki šoli na Tržaškem, kjer so dijački — na ukaz bogvevoga — razbili razpelo in ga vrgli v smeti — pa ni nad tem dejanjem — razen SSK — nihče protestiral! Toda pri nas se vandalizem ni — hvala Bogu — nadaljeval! V Italiji pa je šlo naprej — začelo se je s pretepanjem,

(Dalje na 6. strani)

SREČANJE MANJŠIN ZA EVROPO

V soboto, 19.5. ob 20.30, v telovadnici v Nabrežini in v nedeljo, 20.5. ob 16. uri v Katoliškem domu v Gorici. Nastopili bodo slovenski, furlanski in valdostanski ansambli in govorniki. Prireja deželna SSK

ni enakopraven italijanskemu, tudi na oglašnih deskah, napisih, na zborovanjih. V dno duše smo se čutili ranjene, ko smo se morali boriti z vsemi zakonitimi sredstvi za slovenski napis na spomeniku nad 400 padlim iz trziške ladjedelnice, ko pa je vsem znano, da so bili partizani v ogromni večini Slovenci, pa jim niso organizatorji v začetku sploh namenili slovenskega napisa. Jezi nas dejstvo, da smo v večini naših tovarn še vedno zapostavljeni, kar se tiče našega materinega jezika. Mi nočemo, nost in zavest pripadnosti nekemu narodu nekaj preživelega, oziroma reakcionarnega. Mi pa se kot pripadniki zamejstva in narodne manjšine zavedamo, da so tovarne potujčevalnice, te morajo postati za delavce v njih, njihov drugi dom. Isto mora veljati za naše uradnike v občinskih, pokrajinskih, deželnih upravah, v državnih uradih. Biti enakopraven v svojih pravicah drugim državljanom, pomeni biti enak drugim v družbi, pomeni imeti svoje pra-

glasba; 18.00 Kratka poročila; 18.05 Kulturni dogodki v deželi in ob njenih mejah; 19.00 Poročila.

■ SOBOTA, 26. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Radijski trim (Franko Drašič); 9.00 Kratka poročila; 9.05 Pesmi jugoslovanskih avtorjev; 10.00 Kratka poročila; 11.00 Čas in družba; 11.30 Kratka poročila; 12.00 Glasba po željah; 12.45 Volilna tribuna 1979; 13.00 Poročila; 13.15 Pa se sliš, slovenske ljudske pesmi; 14.00 Novice; 14.10 Eduard Möricke: »Mozart na potovanju v Prago« - »Don Juanova nočna skrivnost« (Lev Detela); 15.30 Kratka poročila; 16.30 Odgovorno knjižno pravljice; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kratka poročila; 18.05 »Ana prau ljepa komjedja sez treme uosjebame« (Meri Petaros), SSG v Trstu; 18.45 Vera in naš čas; 19.00 Poročila.

EINSTEINOVO LETO

Nekoč sta živel dvojčka...

Čas torej ni nekaj absolutnega; v Einsteinovi relativnostni teoriji pa je ista usoda doletela tudi pojem dolžine. Kaj je potem v njegovem vesolju še absolutnega? En sam fizikalni pojav, pravi Einstein, in sicer hitrost svetlobe. V našem vsakdanjem izkustvu se hitrosti seštevajo: če izstrelimo iz avtomobila, ki vozi s hitrostjo 100 kilometrov na uro, v smeri vožnje iz puške kroglo, ki ima začetno hitrost 100 km/h, bo njena hitrost (vsaj za nekaj časa, dokler je trenje z zrakom ne bo zavrlo) znašala 1100 km/h. Če pa posvetimo z električno žarnico iz vesoljske ladje, ki se pomika s hitrostjo, ki je blizu hitrosti svetlobe, hitrost našega svetlobnega pramena ne bo dvojna, ampak še vedno 300 tisoč km/sek., kolikor pač znaša hitrost svetlobe.

Toda to ni edini čuden pojav, ki nastopi, ko se hitrost kakega telesa približa hitrosti svetlobe. Vzemimo dvojčka, v vsem enaka, le da je eden pustolovsko nastrojen, drugi pa se raje drži domačega okolja. Slednji pride na kozmodrom, to je vseмирsko letališče, da pozdravi brata, ki se odpravlja v vesolje. Denimo, da se hitrost vesoljske ladje lahko približa hitrosti svetlobe: 260 tisoč km/sek pride našemu primeru kar prav! Če bi dvojček, ki je ostal na Zemlji, lahko videl v vesoljsko ladjo, bi zapazil kopico zelo presenetljivih pojavov. Ura na vesoljski ladji bi se v primerjavi z njegovo zapestno uro pomikala počasneje: medtem ko bi na primer sekundni kazalec na ladji enkrat obšel številčnico, bi bil kazalec na njegovi uri že dvakrat naokoli. Masa vseh predmetov na ladji in pa ladje same bi se podvojila, medtem ko bi mere v smeri vožnje postale polovične. Če je ladja na Zemlji merila 50 metrov v dolžino, bi torej sedaj merila le 25 metrov. Pustolovski dvojček bi na vesoljski ladji seveda ne opazil nobene razlike. V primeru, da bi lahko videl brata na Zemlji, pa bi se mu zdelo, da je tam vse narobe. Toda najlepše bi prišlo šele ob njegovem povratku domov, ko bi odkril, da je veliko mlajši kot njegov dvojček!

Vsa ta izvajanja se zdijo skoro neverjetna, toda znanstveniki so jih v fizikalnih laboratorijih že preverili. Po svetu deluje že več velikih jedrskih pospeševalnikov, to je fizikalnih naprav, s katerimi je mogoče jedrskim delcem dati hitrost, ki se približuje svetlobni. No, 26-letni uradnik švicarskega patentnega urada je v daljnem letu 1905 prav videl: masa teh delčkov se poveča, prav tako pa se poveča tudi živ-

ljenjska doba delčkov znanih z imenom muoni, ki lahko kot taki obstajajo samo majhen časovni presledek, preden razpadejo v druge delce. To potrjuje, da čas pri svetlobni hitrosti počasneje teče kot čas v naših razmerah.

Toda to ni vsa znanstvena bera tistega čudežnega leta 1905. Einstein je tedaj v *Annalen der Physik* objavil še dva pomembna prispevka. Znanstvenike je že dalj časa mučilo vprašanje filozofskega značaja, ki pa je lahko imelo daljnosežne posledice na njihov pogled na svet in fiziko. Šlo je za vprašanje deljivosti ali nedeljivosti pri naravnih pojavih. V fiziki se je boj med obema svetovnjima nazoroma strnil zlasti okoli optike, zato bo primer s tega področja še najbolj poveden. V nitko žarnice spustimo električni tok. Nitka se segreje, razbeli do take mere, da oddaja vidno svetlobo. Če sedaj dolžino nitke zmanjšamo, se bo zmanjšala tudi količina svetlobe, ki jo bo oddajala. Vendar pa s tem manjšanjem ne moremo v nedogled: tleči predmeti oddajajo svetlobo v osnovnih nedeljivih enotah. Nemški fizik Max Planck, ki se je ukvarjal s temi vprašanji, je te osnovne enote imenoval kvanti. Sam Planck s svojo teorijo ni bil preveč zadovoljen, ker je

smatral, da nasprotuje osnovnemu filozofskemu zakonu o kontinuiteti, toda Einstein je navdušeno segel po teoriji in na tej podlagi razložil uganke iz fizikalnih laboratorijev, kjer so ugotovili, da v nekaterih pogojih svetloba povzroča, da kovinski predmeti oddajajo elektrone. Temu »fotoelektričnemu efektu« se imamo danes zahvaliti za televizijske cevi, sončne celice in še marsikaj drugega. Einstein pa se ima temu efektu zahvaliti za Nobelovo nagrado, kajti leta 1922, ko so mu jo podelili, relativnost še ni bila splošno sprejeta v znanstvenih krogih.

Posebno relativnostno teorijo in kvantno fiziko je združil v svojem tretjem pomembnem delu, ki je izšlo v tem letu. V njem je prišel do sklepa, da se masa telesa, ki oddaja energijo, manjša in sicer obratno sorazmerno s kvadratom svetlobne hitrosti $m = E/c^2$. Od tu je bil samo še majhen matematični skok do znane Einsteinove enačbe $E = mc^2$, ki pravi, da sta masa in energija med seboj zamenljivi in napoveduje količino energije, ki jo lahko tvar sprosti pri tej spremembi. Matematično je to bil majhen skok, razumsko pa je šlo za kvaliteten preskok in zato se je Einstein do druge formule dokopal šele čez dve leti. Toda s sadom teh dveh let razmišljanj je lahko razložil, zakaj lahko sonce oddaja svetlobo in toploto, skratka energijo, ne da bi se opazno krčilo. In še eno posledico je imela omenjena formula: postavila je teoretični temelj za atomsko dobo.

(se nadaljuje)

Mladinska komisija SSK pred volitvami

V sredo, 16. t.m. je imela sejo Mladinska komisija SSK v Trstu, ki je razpravljala o sedanjem političnem položaju v naši deželi v času pred pomembno volilno preizkušnjo.

Z obžalovanjem je vzela na znanje, da je Slovenska skupnost postala v zadnjem času tarča napadov in neutemeljenih podtikanj zaradi pogumne odločitve, da stopi na pot solidarnosti med zatiranimi manjšinami. Ta korak, ki je v skladu z načelom samostojnega nastopanja, mladina SSK popolnoma podpira, saj je po svojih močeh tudi prispevala k temu, da je do manjšinske koalicije prišlo.

Mladinska komisija poudarja, da je treba dati slovenski stranki priznanje, da je edina zadala hud udarec protislovenski Listi za Trst, ki se je hotela vriniti v manjšinsko zvezo. Pri tem jo je bistveno podprlo Furlansko gibanje, ki je že s tem dokazalo, na kateri strani stoji.

Razumljivi so napadi glasila Liste za Trst, ki očita SSK nič manj kot šovinizem, zaskrbljujoč pa je odnos nekaterih časopisov in slovenskih političnih predstavnikov, ki skušajo

ta dejstva zanikati in brez pravih argumentov omalovažujejo novo kvaliteto manjšinskega boja v Italiji ter realno možnost, da SSK in Furlansko gibanje izvolita lastnega kandidata v parlament. Taka možnost je zelo konkretna tudi, kar zadeva predstavništvo manjšin v Italiji za evropski parlament. Pri teh kritikah so bili predvsem glasni nekateri predstavniki KPI. Mladinska sekcija SSK je mnenja, da bi morala ta stranka najprej razložiti slovenskim somišljenikom, kako da je na listi za evropske volitve kot predstavnik Trsta Vittorio Vidali.

Mladinska komisija SSK je na seji razpravljala o načinu, kako informirati slovensko mladino s svojimi stališči o volitvah. Na programu je več srečanj in informativnih akcij.

—o—

Tito v Moskvi

Jugoslovanski predsednik in voditelj Zveze komunistov Josip Broz-Tito je prispel v sredo na obisk v Moskvo, kjer bo imel — po predvidenem programu — dva sestanka z Brežnjevom, vsakega po dve uri. Pogovarjala se bosta o poravnavi ali ublažitvi sporov in navzkrižij, ki se pojavljajo med obema državama v zvezi z njunim različnim tolmačenjem komunistične prakse in različnih presoj mednarodne politike, zlasti glede politike neuvrščenih, Kitajske, Vietnama, Kambodže, oboroževanja itd. Tito bi rad, da bi se Sovjeti bolj obvezali za spoštovanje neodvisnosti drugih komunističnih držav in partij. Tito bo ostal v Sovjetski zvezi kakih šest dni. Baje si bo privoščil po uradnem delu nekaj dni počitnic na Krimu v »neuradnem ozračju«, med katerim pa bodo nadaljevali pogovore. Vsekakor bo doma pred praznovanjem svojega 87. rojstnega dneva 25. t. m., ko bo v Beogradu velik mladinski nastop na njegovo čast.

Nosilec liste Bruno Salvadori...

■ nadaljevanje s 1. strani

jo in oblačijo« ne da bi upoštevale pristojnosti institucij, ki jih predvideva republiška ustava.

— Kakšne so perspektive za vaše liste na evropskih volitvah?

V tem pogledu je sicer težko biti prerok, vendar odkrito povem, da računamo na izvolitev enega svojega predstavnika v evropski parlament, in sicer z ostanki. Menimo, da se nam bo posrečilo zbrati po vsej državi 230 ali 240 tisoč glasov, ki so po našem potrebni za

izvolitev enega kandidata z naših list. Uradna oblast je naš nastop do zdaj omalovaževala, v zadnjem času pa je čutili večjo agresivnost, kar bi utegnilo pomeniti, da postajamo za koga nevarni. Dejstvo je, da naš program postaja iz dneva v dan čedalje bolj mikaven ne samo za posamezne jezikovne in narodnostne skupnosti, katerim je v prvi vrsti namenjen, temveč tudi za širše ljudske množice, ki so naveličane centralizma vsedravnih strank in ki hočejo tudi same odločati o svoji nadaljnji usodi. V tem pa je tudi resnično in nepotvorjeno bistvo demokracije.

Barkovljani spet na delu

Bliža se konec šolskega leta in na naših šolah je že dolgoletni običaj, da se osnovnošolski otroci predstavijo staršem in ljubiteljem mladine s predstavo, ki jo pripravijo s pomočjo svojih učiteljev. Prejšnjo nedeljo, 13. t. m., so imeli zaključno šolsko prireditev otroci iz osnovne šole in otroškega vrtca v Barkovljah. Prireditev je bila v župnijski dvorani in je pritegnila poleg sorodnikov otrok tudi mnogo občanov. Pravilno je, da tudi osebe, ki nimajo osebnih vezi z nastopajočimi, pridejo na tako srečanje. To je velika podpora za otroke in za učitelje, ki so jih pripravili. Obenem pa so gledalci priče živemu dokazu, da je naša kulturna dejavnost živa, pa čeprav v taki obliki, kot nam jo lahko nudijo otroci. Na žalost vemo, da ne vsi, toda upamo, da bo marsikateri od sedanjih malčkov nadaljeval na tej poti in bistveno pripomogel k našemu narodnemu obstoju in razvoju.

A zdaj preidimo k prireditvi sami. Prvi so nastopili otroci otroškega vrtca. Pokazali so lepljenko svojih pesmic, ki so jo podali s sproščenostjo in prisrčnostjo, ki jim je značilna. Njihove pesmice so pripovedovale o živalih. In da bi bolj pokazali, za kaj gre, je imel vsak otrok okoli vratu obešeno veliko lepenko s podobo živali, o kateri je povedal pesmico. Ta duhovita domisljica je popestrila že tako prisrčen nastop. Otroke sta pripravili vrtnarici ga. Vilma Cej in gđ. Marina Breclj. Že dejstvo, da tudi najmlajši znajo nekaj pokazati, je občinstvo prijetno presenetilo in mu vzbudilo zanimanje do prireditve.

Tej uvodni točki je sledil nastop učencev prvega razreda. Pogumno so se spoprijeli z igrico o Rdeči kapici. Razredna učiteljica, ga. Novali, je berilo iz čitanke prvega razreda primerno obogatila s pesmicami in ritmičnim izražanjem. Sad tega dela je bil prijeten prizorček. Otroci so se prepričano kretali v svojih vlogah in se priljubili vsakemu gledalcu. Gospa Novalijska je gotovo opravila trdo delo, a njej gre priznanje, da je iz prvošolčkov naredila igralce.

Zabavni del sporeda je zaključila detektivka v malem z zagonetnim naslovom RESXY9 Aparat. To delo so predstavili učenci petega razreda. Šlo je za raziskovanje jezne tete, ki so ji skrivnostno izginjale vse sladkarije. Toda nihče izmed njenih nečakov ni priznal te lumparije. Zato se je jezna teta izkazala tudi za zelo iznajdljivo žensko. Svojim nečakom je pokazala aparat RESXY9, ki da s pomočjo atomskega praška razkrije vsako tatinsko roko. Na tetin ukaz so morali vsi otroci potisniti svoje roke v aparat. In glej čudo! Res je teta z njegovo pomočjo odkrila sladkosnednega tatu! Kdor je imel čisto vest, je brez strahu potisnil svojo roko do dna aparata in si jo pobelil z atomskim praškom - moko. Sladkosnedna Nika si tega ni upala in se s čisto roko izdala. Pri tem prizorčku velja povedati, da ima tudi izvor v šolskem berilu Čudežna vreča. A so ga učenci in učiteljica, ga. Gulinova, predelali po svoje in dramatisirali. Poleg pohvale za lepo izvajanje, si učiteljica zasluži tudi priznanje za izvirno zamisel, da je tudi svoje učence pritegnila k sodelovanju ob pisanju besedila za njihovo igrico. Nedvomno so ti otroci raje izvajali to delo kot katero drugo, ker je bilo res njihovo od začetka besedila do izvedbe.

Osrednjo točko te prireditve so pripravili učenci četrtega razreda s sodelovanjem drugih otrok. Učitelj Pavel Bajc je dramatisiral pravljico o Srečnem kraljeviču in lastovčku. Učenci so podali zgodbo o malem lastovčku, ki je jeseni zaostal za svojimi tovariši, ki so poleteli na jug in se zatekel pod zlat kip srečnega kraljeviča. Toda kaj kmalu se kraljevič izkaže za nesrečnega, ker z višine svoje- ga podstavka vidi bedo, ki je prej ni poznal. Kra-

ljevič preprosi lastovčka, naj ponese dele njegovega nakita revežem v mestu in jim tako pomaga. Pri tem opravi se lastovček toliko zamudi, da ga preseneti zima in od mraza umre. Kip srečnega kraljeviča pa, ki sedaj ni več okrašen z zlatom in dragimi kamni, postane nezanimiv in grd. Zato mestni ljudje odločijo, da ga bodo porušili. Toda lastovček in srečni kraljevič sta si s tem dobrim delom zaslužila plačilo pri Bogu. Učitelj je to igro obogatil s svetlobnimi učinki in glasbeno spremljavo, pri kateri je sodeloval tudi zunanji sodelavec Marijan Kravos. Pri tej točki, ki je bila precej zahtevna, gre posebna zahvala pridnim učencem in učitelju, ki jo je tako obogatil, da vidno izstopa nad nivojem običajnih osnovnošolskih predstav.

Letos praznujemo mednarodno leto otroka in barkovljanski otroci so se nekoliko ustavili tudi pri tem važnem dogodku. Učenci drugega in tretjega razreda so se spoprijeli kar z Deklaracijo o pravicah otrok, ki jo je OZN izdala l. 1959. Na oder so prišli v nošah raznih narodov in v pol resnem in pol šaljivem tonu brali načela omenjene listine in jim dajali svoje pripombe. Te pripombe so bile včasih šaljive, kot zahteva po treh sladolelih dnevno in čisto svojevrstnem šolskem urniku, ali resne, ko so otroci obsodili celo igro vojskovanja, ker predstavlja vojno. Branje te listine je zaključilo rajanje kola po pesmi »Mi se imamo radi«. Tako obnavno Deklaracije o pravicah otrok z otroškega vidika sta si zamislili učiteljici Nada Martelančeva in Vera Poljšakova. Lepo je bilo od njiju, da sta se lotili te snovi, saj tako nista pripravili le

privlačno odrsko točko, ampak tudi pester pouk iz državljanske vzgoje za svoje učence.

Prireditev je zaključila skupna pevsko točka, v kateri so otroci zapeli marsikatero znano in neznano pesem v raznih evropskih jezikih, da so tudi s tem poudarili svoje doživljanje leta otroka. Na koncu so pa otroci zapeli tri slovenske narodne pesmi.

Praden zaključim poročilo o tej prireditvi, naj še pripišem, da je bila dvorana vsa okrašena s slikami otrok in z velikimi lepaki, na katerih so bile napisane pravice otrok.

Po prireditvi so se vsi zgrnili v dvorano prosvetnega društva, kjer je bil pripravljen srečolov. Mnogo razstavljenih predmetov so pripravili otroci iz vrtca in se tudi v tem delu lepo izkazali. Izku-piček tega srečolova bodo darovali za otroke v črni gori. Ko sem se po prireditvi nekoliko pogovorila z učiteljicami, sem se domislila, da se Barkovljani pripravljajo tudi na poimenovanje njihove šole po pisatelju Franu S. Finžgarju. Povprašala sem jih, ali to delo kaj napreduje. Zvedela sem, da se še nič ne ve o odgovoru iz Rima. Da pa priprave še vedno nepretrgoma trajajo, zato, da bi imeli čim več gradiva za razstavo in za tiskovino, ki jo mislijo izdati ob tej priliki. Referenti za nabiranje dokumentov, ki bi pričali o slovenskem življenju v Barkovljah in o njeni šoli, so nabrali že nekaj gradiva, ki jim je pa pokazalo pot do drugih zanimivih listin, do katerih bodo seveda skušali priti. Tudi denarni prispevki vidno rastejo, saj so od ustanovitve sklada do danes nabrali nad milijon lir in so s to vsoto kar zadovoljni.

Ob teh hrabrih novicah po tako lepi prireditvi mi ni preostajalo drugega, kot da čestitam učiteljicam in jim želim še mnogo uspehov v njihovem delu.

M. B.

Izlet Slovenske skupnosti v Istro

Prejšnjo soboto in nedeljo je devinsko - nabrežinska sekcija SSK priredila svoj že tradicionalni spomladanski dvodnevni izlet. Tokrat nas je pot vodila v hrvaško Istro, da smo поблиže spoznali kraje in življenje na tem področju, ki se je po vojni izredno razvilo.

V soboto, 12. t. m., je nabito poln avtobus odpotoval z nabrežinskega trga proti mejnemu prehodu pri Škofijah, vreme se je začelo slabšati in kmalu nas je zajela prava nevihta, ki pa je na srečo bila zelo kratkotrajna. Ko smo se prvič ustavili v Umagu, je sonce že spet toplo sijalo. Tam nas je pričakala pred novo vinskno kletjo in ustekleničevalnico delegacija občine Buje ter uprave vinske zadruge PIK. Ogle-dali smo si ta izredno zanimivi obrat, saj so tako klet kot stroji za ustekleničenje izredno moderno in smotrno urejeni. Najbolj smo občudovali ogromne 1.200 hl rezervoarje iz umetne mase in pa stroje, ki ustekleničijo do 4.000 steklenic na uro. Sledil je ogled stare kleti, ki je v centru Umaga in kjer so tudi upravni prostori. Tukaj nas je uprava kleti povabila na pokušnjo treh značilnih vin lastne proizvodnje, in sicer: merlota, terana in odlične malvazije. To je pripomoglo, da se je vzdušje dvignilo in da je vse izletnike spravilo v dobro voljo. Sledil je ogled Grožnjana, starega mesteca, ki je danes pod spomeniškim varstvom in kjer je mednarodni sedež glasbene mladine. Poleg tega tu deluje še vrsta umetnikov, ki imajo svoje galerije. Na ta način je občina Buje spet oživela zanimivo vas, ki je bila že skoro povsem zapuščena. Praden smo nadaljevali svojo pot, smo se poslovlili od svojih gostiteljev in ob tej priložnosti je predstavnik bujske občinske uprave Forza poudaril važnost medsebojnih

stikov in prijateljstvo, ki veže prebivalce Devina - Nabrežine in Buj. Antek Terčon se mu je zahvalil za pozornost in izrekel upanje, da bi se ti stiki še nadaljevali in naj bi čimprej dobili tudi formalno obeležje.

Pot nas je nato vodila v Rovinj, kjer smo prenočili v krasnem hotelu na sami obali. Seveda ni bilo prenočevanje za vse enako dolgo, saj so zlasti mlajši plesali dolgo v noč ob zvokih prijetne glasbe. Naslednje jutro smo nadaljevali pot do Pule, kjer smo si ogledali arenno, Titov slavolok, rimsko svetišče in druge zanimivosti, nakar smo šli na kosilo v Medulin.

Vrnili smo se po istrski obalni cesti, ki vodi do Opatije in to je bilo za marsikoga odkritje, saj je ta cesta za nas nekoliko odročna in je res škoda, da tako malo poznamo ta del prelepe obale.

Izlet se je v dobrem razpoloženju in v splošno zadovoljstvo končal v nedeljo zvečer. Mislimo, da je zelo koristno, da devinsko - nabrežinska sekcija SSK nadaljuje s svojimi izletmi, saj se tu ustvarja tovariško vzdušje in se med seboj bolje spoznavamo. Poleg tega je cilj teh izletov tudi spoznavanje bližnje okolice in zlasti narodnostno mešanih krajev. Tokrat smo v Istri imeli priložnost videti, kako so tam rešili problem italijanske narodne manjšine in smo lahko primerjali njen položaj z našim. Poleg tega smo videli velike turistične objekte ter velike posege gospodarskega značaja. Do še pred kratkim izredno revna Istra se je danes razvila v eno bogatejših jugoslovanskih pokrajin, saj sodi občina Buje v sam vrh občin po narodnem dohodku posameznika.

Udeležencem

Marjan Terpin potrjen za tajnika Slovenske skupnosti

Pretekli teden, v sredo 9. maja, se je sestala prvi redni seji novoizvoljeni pokrajinski svet Slovenske skupnosti za Goriško, svet, ki je bil izvoljen na nedavnem strankinem kongresu v goriškem Avditoriju. Na dnevnem redu sta bili dve važni točki, in sicer izvolitev novega pokrajinskega tajništva ter junijske volitve.

Za pokrajinskega tajnika je bil potrjen Marjan Terpin, za predsednika pa Gradimir Grad-

SKLENJEN SPORAZUM O DOBAVI PITNE VODE

V duhu prijateljskih in dobrososedskih odnosov je bil preteklo sredo v Gorici podpisan sporazum med Italijo in Jugoslavijo o dobavi pitne vode goriški občini s strani novogoriških vodovodov z Mrzleka. Gre za dogovor, ki je sad daljših pogovorov in tudi osebnih stikov med predstavnikoma občinskega podjetja za vodo v Gorici in zastopniki »Goriških vodovodov« v Novi Gorici, pri teh pogajanjih pa sta imela važno vlogo tudi goriški župan De Simone in novogoriški predsednik Jože Šušmelj. Po novem sporazumu bo goriška občina plačala novo vodarino in sicer 35 lir za kubični meter za leto 1977 in 44 lir za preteklo leto; za naslednje obdobje do leta 1981 pa se bo nova tarifa določala po dogovorjenem mehanizmu, ki bo moral upoštevati poviške plač in osebnih dohodkov v obeh državah in ceno električne energije.

Uradno so sporazum podpisali 9. maja na goriški prefekturi: za italijansko stran prefekt v Gorici Antonino Barrasso, za Jugoslavijo pa predsednik skupščine iz Nove Gorice Jože Šušmelj. Podpisnika sta na kratki svečanosti ugotovila, da je bilo mogoče priti do tega sporazuma prav zaradi dobrih odnosov, ki že vrsto let obstajajo med obema državama, zlasti pa med obema občinama. Tudi ta dogovor, ki je važen za dokončno ureditev tega vprašanja in ki upošteva potrebe obeh mest, je nastal prav v duhu medsebojnega razumevanja in konkretnega sodelovanja, kot se je izkazalo tudi ob drugih priložnostih. Podpisu so prisostvovali župan De Simone, dr. Rigonat in dr. Chientaroli za občinsko podjetje in konzul v Kopru Francesco Lobbuzzo ter svetovalec sekretariata za mednarodno sodelovanje Aleksander Čičerov, direktor Goriških vodovodov inž. Anton Velikonja in generalni konzul SFRJ v Trstu Stefan Cigoj.

nik. Izvolitev obeh organov ni bila stoodstotna pri prvem glasovanju, kakor je navada v nekaterih strankah, kjer so izvolitve že vnaprej določene. Na seji pokrajinskega sveta SSK je prišlo do večkratnega glasovanja, čeprav se je večina prisotnih že pri prvem glasovanju odločila za omenjena kandidata na omenjena mesta, a nista oba prvič prejela absolutne večine glasov. To pa istočasno pomeni, da je vsakdo lahko izrazil svojo preferenco, obenem pa se je potrdila dosedanja politika goriške slovenske stranke. To, da je bil Marjan Terpin ponovno izvoljen za tajnika, ni samo vprašanje več ali manj absolutne večine: to pomeni, da večina predstavnikov sekcij in izvoljenih članov SSK (in tudi volivcev) odobrava dosedanje delovanje tajništva goriške SSK in da zaupa v njene vodilne organe. Če bi skušali samo na kratko pregledati delo, ki ga je opravila SSK v zadnjih dveh letih pod vodstvom Marjana Terpina, bi morali zaključiti, da je bilo to obdobje izredno težavno obenem pa tudi nadvse pozitivno. Goriška Slovenska skupnost je lansko leto na volitvah za pokrajinski svet dosegla rekordno število glasov, na Goriškem jih nismo še zabeležili do take mere, in si zagotovila predstavnštvo v pokrajinskem svetu s svojo svetovalko Marijo Ferletič. To je bil prav gotovo najvidnejši rezultat zadnjih dveh let, a tudi v drugih pogledih je bilo delovanje SSK na Goriškem neprecenljivo za našo narodno skupnost. Prisotnost naših slovenskih predstavnikov v izvoljenih organih je šla preko najbolj birokratskega poslovanja, stiki z našimi

volivci so postali vse bolj pogosti in plodni, poglobili so se odnosi s predstavniki v matični domovini in s Koroškega ter Tržaškega, kot je razumljivo. Nočemo naštevati vseh ostalih pobud, ki jih je sprožila SSK v tem času. Sedaj se stranka nahaja pred novimi odgovornostmi, še hujšimi, a po svoje bolj privlačnimi. Prepričani smo, da bo znalo novo tajništvo nadaljevati svoje delo s še večjim zagonom in požrtvovalnostjo: delo sicer ni lahko, ker je SSK stranka, ki se vsak dan srečuje z ogromnimi težavami vseh vrst, vendar to se da premostiti, je zagotovil tajnik Terpin. Treba je najti ljudi, ki so pripravljeni delovati za stranko in za celotno našo narodno skupnost, kar predstavlja tudi določeno mero požrtvovalnosti, saj nihče ne opravlja tega dela poklicno.

Člani pokrajinskega sveta so nato izvolili še sledeče člane tajništva, poimensko in po funkcijah, ki jih bodo opravljali v naslednjem dvoletnem obdobju: Paulin Damjan, Tabaj Božidar, Valentinčič Emil, Brešan Karel, Ferletič Marija, Bratuž Andrej; tem se pridružuje še Sonja Vižintin, ki bo odgovarjala za ženska vprašanja, ter Remo Devetak, ki je bil izvoljen za podpredsednika. Do izvolitve vodstvenih organov je sejo vodil najstarejši član, Mirko Špacapan.

Novoizvoljeni tajnik se je zahvalil vsem za zaupano funkcijo, takoj pa je prešel k obravnavi druge točke: parlamentarne in evropske volitve. Potrdil je izbiro SSK in nakazal ves potek priprav za bližnje volitve. Ker so to za nas važni trenutki, se je treba na to vestno in odgovorno pripraviti ter začeti takoj z volilno kampanjo in volilnimi sestanki; v ta namen so bile sestavljene delovne skupine, ki bodo zadolžene za opravljanje določenih funkcij v bližnjem volilnem boju.

A. V.

Delovanje Sindikata slovenske šole

Tudi v našem listu smo že večkrat omenili vztrajna in številna prizadevanja Sindikata slovenske šole v Gorici, vendar še vedno na žalost ugotavljamo, da je tudi na tem področju slovenski protest dostikrat nepoznan in da gre vsa sindikalna akcija nekam prepočasi dalje. Praktično imamo beležiti vrsto intervencij, ki jih je sindikat naslovil na goriško šolsko skrbništvo že lansko leto in tudi prej, a odgovora ni od nikoder.

Poglejmo, na primer, vprašanje urnika na nižji srednji šoli; urnik je za naše dijake preobremenjen in poleg tega tudi nepošten, če ga primerjamo z urnikom na italijanskih šolah. Je res, da imajo naši dijaki poleg skupnega učnega programa še slovenski jezik kot pred-

met, toda rešitev bi bila v tem, da bi skrajšali učno uro. Saj so to že naredili na slovenskih šolah v Trstu, kako da ni mogoče kaj ukreniti tudi na Goriškem? Pri vseh prijateljstvih in znanstvih bi lahko nekateri šolniki izsilili odgovor, če že ne rešitev. Zdi se pa, da je vsaka protestna akcija slovenskega sindikata, pa naj bo še tako upravičena in nedolžna, le zbiranje določenih dokumentov v kake arhivske namene; pa je vendar le zaleglo marsikatero priporočeno pismo, ki je poromalo na šolsko skrbništvo. Tega, na žalost, pa ne priznajo nekateri slovenski šolniki in se sami nekam potuhneno ter licemersko posmehujejo nad delovanjem Sindikata slovenske šole, pogumno pa si ne upajo na dan. Imamo vtis, da bi ta sindikat lahko bolje in konkretnije deloval, če bi užival vidno in otipljivo podporo vsega šolskega osebja. Morda je samo vtis ...

Na zadnjih sejah je bil govor tudi o izboljšanju položaja v naših obveznih šolah, predvsem z okrepitevijo delovne moči in to še zlasti na šolah, kjer je v razredih večje število prizadetih otrok. Obenem je sindikat podprl težnjo prebivalcev iz Doberdoba in ostalega kraškega področja, da bi tam ustanovili srednjo šolo. Ta želja je bila že večkrat izražena tudi s strani doberdobskih občinskih upraviteljev, ki bi pa začasno — vsaj kolikor nam je znano — lahko že poskrbeli za primerne učne prostore. Koristni in potrebni so tudi stiki, ki jih je Sindikat slovenske šole iz Gorice razvil z operaterji na vzgojnem področju v Novi Go-

(Dalje na 7. strani)

Nova telovadnica v Sovodnjah

Poleg nogometnega igrišča, sedeža posojilnice, kulturnega doma in šolskih poslopij bo morda še pred koncem tega leta dozidali v Sovodnjah novo občinsko telovadnico; tako se bo v dobrih nekaj sto metrih osredotočilo vaško življenje: od županstva do cerkve, pokopališča, orožniške kasarne in raznih športnih, kulturnih in šolskih objektov.

Približno pred dvema mesecema so začeli graditi novo občinsko telovadnico, katere načrt je napravil arh. Jože Cej, financirala pa jo bo dežela. Telovadnica bo služila potrebam domačih športnih klubov, v njej bo mogoče igra-

ti košarko in odbojko ter gojiti še druge panoge. Poleg tega pa je tako urejena, da bo lahko služila tudi raznim prireditvam. Stala bo na kraju, kjer je bila do nedavnega občinska knjižnica, še prej pa osnovna šola, za katero pa so pred leti poskrbeli z gradnjo novega poslopja. Staro osnovno šolo so lansko leto podrli; to stavbo so Sovodenjci zgradili že pred prvo svetovno vojno. Nedvomno bo novo športno središče veliko pripomoglo k razvoju športne dejavnosti v Sovodnjah, obenem pa bo v ponos občinskim upraviteljem in lepa pridobitev za celotno občinstvo.

Kulturne novice

KULTURNA BREZBRIŽNOST V GORICI?

Zbor in orkester Glasbene matice iz Trsta pod vodstvom J. Bana, je priredil v ponedeljek zvečer koncert v Gorici, kot pred nekaj tedni že v Trstu. Toda medtem ko je vzbudil koncert v tržaški javnosti, zlasti seveda slovenski, primerno pozornost in je bilo gledališče skoraj polno, so našli v goriškem Avditoriju komaj kakih 60 poslušavcev. To je zelo slabo znamenje za kulturno raven goriške javnosti, tako slovenske kot italijanske. Kaj naj si mislijo pevci in člani orkestra, ki cela leta pridno in požrtvovalno vadijo, nazadnje pa so deležni take brezbržižnosti? V resnici jih mora srce boleti in mora jih zagrabit trenutek malodušnosti. Upati je, da so ga vsi premagali, a razočaranja gotovo ne bodo tako kmalu pozabili. Treba pa je tudi priznati, da je bil dan — ponedeljek — zelo slabo izbran in da bi bilo najbrž boljše, da bi bili priredili koncert v kakšni slovenski dvorani, npr. v Katoliškem domu, kamor so ljudje bolj navajeni zahajati.

NOVI »GORIŠKI LETNIK«

Goriški muzej je izdal nov zbornik »Goriški letnik«, z letnico 1978. V zborniku sta dejansko združena dva, za leto 1977 in 1978. Dejansko je to tretji zbornik novogoriškega muzeja in je moral iziti zaradi raznih, tudi časovnih težav nekoliko okrnjen, brez arheoloških in umetnostno-zgodovinskih prispevkov. Vendar tudi tako pomeni dragoceno in resnično kvalitetno publikacijo, ki ima svoj pomen za kulturno dogajanje in tvornost na Primorskem. V zborniku sodeluje lepo število primorskih in drugih znanstvenikov in sicer Marija Makarovič, Peter Stres, Branko Marušič, Ivo Juvančič, Slavica Plahuta, Sergio Bonazza, Iskra V. Čurkina, Boža Plesničar, z manjšimi prispevki pa Marija Rutar, Tone Zorn in Tomaž Pavšič. Ocene in poročila so prispevali še drugi.

V soboto, 12. maja, ob 19.30 bo v župnijski dvorani v Mačkoljah koncert pevskega zbora iz Mačkolj ob 30-letnici ustanovitve. Ob tej priložnosti bodo nagrajeni zaslužni zborovodje in pevci. Slavnostni govornik bo dr. Lojze Tul.

ZADNJA LETOŠNJA ŠTEVILKA »PASTIRČKA«

Izšla je osma in zadnja številka »Pastirčka« v tem šolskem letu. Ta mladinski mesečnik je tako dopolnil že svoje 33. leto, kar je zelo lep jubilej za primorske publikacije, vedno ogrožene zaradi šibkega gospodarskega stanja. Urejal ga je tudi letos Dušan Jakomin. Med prispevki je tokrat posebno zanimivo nadaljevanje serije »Goriški sprehodi«, kjer Marija Perat poroča o zgodovini kapucinske cerkve. Malokdo ve, da so to cerkev postavili slovenski duhovniki, najprej ob koncu 16. stoletja poznejši ljubljanski škof Janez Tavčar, ki je prej deloval v Gorici, in nato, kar zadeva povečanje, ob koncu preteklega stoletja, takratni goriški kapucinski gvardijan in provincial p. Linus Prah. Večji otroci gotovo radi berejo tudi take zgodovinske spise o domačih krajih in zanimivostih. Aktualno noto zna dati svojim zgodbam iz sveta Zora Piščanc, letošnja nagrajenka z literarno nagrado »Vstajenje«. Tokrat je objavila zgodbo iz Južnega morja »Beg v svobodo«. Zorko Harej je uglasbil pesem Ljubke Šorli »Pesem primorske mladine«. Kot vedno, pa je najti mnogo prisrčnosti v otroških pisemcih.

Posvetovanje o slovenščini

V ponedeljek in torek je bilo v Portorožu posvetovanje o tem, kako zagotoviti slovenščini pravo veljavo v Sloveniji sami glede na to, da je podvržena vsakovrstnim slabim vplivom in brezbržižnosti, in kako sploh izboljšati jezik, ki ga uporabljajo časniki in drugi. Posvetovanje sta organizirala Slavistično društvo Slovenije in republiška konferenca (odbor) Socialistične zveze delovnega ljudstva. Zbralo se je nad 200 delegatov, v diskusiji pa jih je govorilo okrog 40.

Uvodne referate so imeli predsednik republiške konference Mitja Ribičič, podpredsednik iste organizacije pisatelj Beno Zupančič in predsednica Slavističnega društva Breda Pogorelec. Ribičič in Zupančič sta naglašala važnost kultiviranega jezika za kulturno in politično delovanje, pri čemer je zlasti Ribičič opozoril, da morata biti take skrbi in nega deležna tudi jezika italijanske in madžarske manjšine v Sloveniji. Splošni razvoj zahteva, da se razvija in bogati tudi jezik. Breda Pogorelec pa je prikazala zlasti razne negativne vplive, ki kvarijo jezik, in nakazala, kaj bi bilo treba storiti, da bi jih odpravili. Na nekatere je še posebej opozorila, npr. reklame izdelkov samo v tujih jezikih oz. srbohrvaščini, vpliv jezika v vojski itd.

V diskusiji, ki je sledila, so nekateri našli še raznovrstne škodljive vplive, med drugim tudi sla-

bo jezikovno znanje mnogih časnikaarjev. Zdaj bodo skušali sprejete sklepe in nasvete prenesti v prakso. Predlagano je bilo, da bi se v sklopu Socialistične zveze ustanovile posebne jezikovne sekcije, ki bi imele na skrbi jezik, in te sekcije naj bi vodili predvsem slavisti. Posvetovanja so se udeležili tudi nekateri pisci iz Trsta, vendar pa je treba pripomniti, da vabil za posvetovanje niso dobili niti nekateri listi, med katerimi je tudi naš, in tudi ne tak »veleuporabnik« slovenščine, kot je radio Trst A.

»TIMES« ŠE NE BO IZŠEL

Iz Londona poročajo, da so se spet razbila pogajanja med lastništvom bivšega dnevnika »Times« in tiskarskim sindikatом za nadaljnje izhajanje lista, ki je zaradi neprestanih in dolgih stavk zamrl že lani. Človek je radoveden, po kakšnem kriteriju menijo britanski sindikalisti, da je boljše kako podjetje uničiti, kot ubrati v sindikalnih zahtevah bolj zmerne strune. Ali živijo torej zdaj na račun države, ali od prihrankov, ali pa so si poiskali že druge službe? Potem pač nima pomena, da se isti pogajajo naprej. Nova ministrska predsednica Margaret Thatcher ima v programu tudi ublažitev sindikalnih sporov in s tem tudi zmanjšanje inflacije.

Nova knjiga o gospodarskem sodelovanju med Vzhodom in Zahodom

Pravkar so izšli iz tiska prvi izvodi nove v italijanščini napisane knjige o mednarodnem gospodarskem sodelovanju, zlasti kar zadeva Vzhod in Zahod in posebno še, kar zadeva sodelovanje med jugoslovnaskim gospodarstvom in tujino. Avtor knjige je znani tržaški slovenski časnikar Egidij Vršaj, ki je napisal, kot znano, že dve knjigi v italijanščini glede gospodarskih odnosov med Jugoslavijo in tujino in glede gospodarskega sodelovanja med sosednimi deželami Furlanijo - Julijsko krajino, Koroško (in Štajersko) ter Slovenijo. Sedanja, tretja knjiga, katere naslov se glasi »La cooperazione economica internazionale Est-Ovest e Nord-Sud«, pa zajema bolj na široko in obravnava splošno gospodarsko sodelovanje med Vzhodom in Zahodom ter, kot je poudarjeno v naslovu, tudi med Severom in Jugom.

Vršaj v največji meri uporablja konkretne podatke s statistikami itd., zato ima njegova knjiga še posebno praktično vrednost za gospodarstvenike. Vsebuje tudi številne predpise in zakone, ki veljajo glede mednarodne trgovine v posameznih

vzhodnih evropskih državah. Zato bo gotovo služila kot dragocen priročnik vsem trgovcem in družbam, ki se ukvarjajo s tako trgovino, pa tudi ekonomistom, ki bi se želeli seznaniti s prakso v tem pogledu. O knjigi bomo še podrobneje poročali, zaenkrat le opozarjamo nanjo. Izšla je v založbi »Mladike«, kot prejšnji dve Vršajevi knjigi. Cena nove knjige je 10.000 lir.

DRUŠTVO SLOVENCEV MILJSKE OBČINE

vabi na VESELICO

s kulturno - zabavnim sporedom, ki bo v soboto, 19. maja ob 20. uri v kinodvorani VERDI v Miljah.

Nastopajo:

- otroci slovenskega občinskega vrta
- učenci celodnevne šole Zavlje - Korošci
- pevski zbor »Fran Venturini« od Domja
- domači pevski zbor »Jadran«
- folklorna skupina »Karol Pahor« iz Pirana

Zakaj smo in ostanemo Slovenci

(dalje z 2. strani)

potem streljanjem v noge ljudem, ki so hoteli misliti s svojo in ne s kolektivno glavo, potem uboj, umor Mora, agentov, delavcev v tovarnah, napad na sedeže strank: za vse to nosijo odgovornost stranke, ki so bile doslej na oblasti! Mi, kot pripadniki neke narodne skupnosti, moramo gledati naprej, za desetletja naprej: mi moramo biti neke vrste kašipot današnji Italiji, tako kot smo bili to od leta 1918, ko je prvič prišla Italija v naše kraje! Prvi smo se zoperstavili fašizmu in ko so naše fante streljali na bazoviški gmajni, na Opčinah, ko so dajali strupa Bratužu, je ves itali-

janski tisk ali to odobral ali molčal. Mi pa smo šli naprej, dokler ni fašizem za vedno propadel, predvsem po naši zaslugi, ker smo ga prvi in najgloblje minirali.

In znanilke nove svežosti so zopet narodne skupnosti, naša slovenska najprej, potem jezikovne skupnosti celotnega alpskega loka: Okcitanci, Francozi iz Doline Aoste, Ladinci, Furlani: vsi ti so z nami, pa ljudje iz srednje in južne Italije: vsi, ki so zapostavljeni že desetletja v jezikovnih, socialnih, ekonomskih pravicah; vsi smo se povezali v novo prijateljstvo, za boljše čase, da ustvarimo boljše dni predvsem za naš mladi rod.

Sodobno kmetijstvo | Kakovost voluminozne krme kot faktor proizvodnje mleka

II.

Silaža iz ovele trave ima prednost pred vlažno silažo, ker jo ob ustreznem postopku pripravimo stabilno tudi brez kemičnih dodatkov, predvsem pa ker je živali več pojedlo »preračunano na suho snov«. Tako je koncentracija suhe snovi posebno nizka, če silaža vsebuje manj kot 30% suhe snovi, ugotovljeno je tudi da se je konzumacija suhe snovi pri kravah povečala za 0,23 kg za vsak procent sušine pri silaži.

Pri pripravljanju stabilne silaže iz uvele trave obvezno upoštevajmo:

- trava naj vsebuje najmanj 30% suhe snovi glede na vrsto silosa pa največ 35% - 50%;
- kratka rez je odločilne važnosti za dobro tlačenje in odstranitev zraka iz silažne mase;
- tudi polnenje koritastega silosa naj ne traja dlje kot tri do štiri dni;
- koristiti silos naj bo tako pokrit s plastično folijo, da je onemogočen pristop zraku in vodi;
- stara trava ni primerna za siliranje v uvelem stanju;
- poskrbeti je treba za primeren in zadostno velik odzem silaže.

Za manjša gospodarstva pride v poštev siliranje uvele trave samo v hermetičnih stolpnih silosih. Kvalitetna travna silaža naj bi bila glavna osnovna krma na travnih gospodarstvih, na ostalih pa skupaj z lucernino silaža predvsem glavni vir beljakovin v osnovni krmi zimskega obdobja.

Če hočemo imeti kvalitetno travo za siliranje moramo stalno travnike dovolj izdatno in skladno gnojiti da dobimo primeren sestav travne mase. Travo je potrebno kositi zgodaj, takoj po cvetenju najpomembnejših trav ko vsebnost suhih vlaken še ni previsoka, da bo silaža dobro prebavljiva in bogata na hranilnih snoveh. Trava naj toliko oveni, da vsebuje pred siliranjem 40%

DELOVANJE SINDIKATA SLOVENSKE ŠOLE

Nadaljevanje s 5 strani

rici. Goriški šolniki imajo namen v bodoče še poglobiti in dopolniti te stike, saj so za medsebojno informiranje in strokovno usposabljanje izredno važni. Če hočemo biti pošteni, moramo priznati, da je ves šolski stroj ter poklicna pripravljenost v Sloveniji popolnoma nekaj drugečnega, in sicer v neprimerno boljšem stanju, kot je v italijanskih šolah in z italijanskim učnim sistemom in metodo. Strokovna pomoč, ki jo lahko nudijo pedagoški delavci iz matične domovine, je za naše razmere posebno dobrodošla, zato je sindikat odločen nadaljevati ter okrepiti medsebojne stike.

Ob zaključku bi rekli samo to, da je delovanje Sindikata slovenske šole nadvse pomembno in njegova vloga nenadomestljiva; vsi se premalo zavedamo tega dejstva.

50% SS (sušine). Silos je potrebno napolniti hitro, če je le mogoče v enem dnevu. Travo je treba temeljito tlačiti in takoj po končanem tlačenju silos neprodušno zapreti. Folijo, ki silos pokriva je treba ob robovih zakopati v zemljo. Za siliranje ovele trave so se pokazali kopasti silosi na ravni, nekoliko dvignjeni površini tal, kot zelo primerni za kmete. S siliranjem ovele trave lahko v travniških krajih pridelamo prav dobro na hranilnih snoveh bogato krmo, ki je dobra za vse kategorije govedu.

Poskus na posestvu kraško notranjskega področja je pokazal pri analizi silaže prve in druge košnje 34 - 48% SS (sušine), 28 - 32% vlaknine in 423 - 492% škrobnih enot v sušini. Mlada in stara goveda silažo zelo rada jedo. To kvaliteto so uspeli doseči tako, da so travnike srednje močno pognojili, opravili zimsko osnovno gnojenje

in dvakrat dognojevali. Skupno so na ha površin, kjer so travo za siliranje trikrat kosili, potrošili po 90 kg P205, 90 kg K20 in 110 kg N, dognojevali po prvi in drugi košnji, odnosno po vmesni paši, kjer so približno polovico površin med košnjama enkrat popasli. Prvi okos so opravili konec maja, drugega julija, tretjega pa septembra. Kot je pokazala analiza je imela ovela trava prve košnje pred siliranjem 48% sušine (SS) in 32% surove vlaknine v kg SS. Podobno ovelost so dosegli tudi pri tretji košnji, trava druge košnje pa je bila že za spoznanje bolj ovela.

Analiza silaž prvega in drugega odkosa kažejo, da so uspeli doseči primaren odstotek SS. Odstotek vlaknin ni bil visok, je prebavljivost dobra in koncentracija energije v silaži zadovoljivo visoka. Bila je le malo porjavela s povsem ohranjeno strukturo rastlin. S hladnim vrenjem so preprečili izgubo hranilnih snovi in živali so rade jedle silažo. Preko 4 mesece je mlada plemenska živina v teži 150 do 350 kg dobivala to silažo kot edino osnovno krmo. Prebavnih motenj ni bilo, kar je dokaz dobre kvalitete silaže. Za oceno silaže je pomembno če jo živali rade jedo. Opisano silažo so rade jedle vse skupine govedu od stavljenih telet do starih krav. **Konec**

Seja rajonskega sveta v Štandrežu

Med rajonskimi sveti, ki delujejo v goriški občini, je oni iz Štandreža med tistimi, ki se večkrat sestanejo in ki zmorejo še nekoliko izraziti svoj protest do obnašanja občinske uprave. Nekateri rajonski sveti, zlasti tisti v središču mesta, hočejo obravnavati velika in manj konkretna vprašanja, tako da je njihova akcija dostikrat precej neučinkovita; rajonski sveti, ki so v okolici mesta in med katerimi so kar trije s slovenskim predsednikom in slovensko večino, so pa v svojem delovanju bolj stvarni in se ubadajo z vprašanji, ki neposredno zanimajo domače prebivalstvo. Tako so v Podgori še vedno težave za ureditev kanalizacij in športnih objektov, v Pevmi so ravno tako vsakokrat obravnavali stvarne in nujne probleme.

Prejšnji teden se je sestel tudi rajonski svet v Štandrežu, ki je pod predsedstvom Walterja Rešičiča prediskutiral nekatera že večkrat nakazana vprašanja, katerim pa ni občinska uprava dala še pravega odgovora. Sestanka se je udeležil občinski odbornik za javna dela prof. Zucalli, ki je lahko slišal izraze nezadovoljstva domačinov do delovanja občinske uprave, ki že leta in leta odlaša z nekaterimi deli in vedno najde pri tem določena opravila. Zgleda, da so vaščani že naveličani čakati in potrpežljivo prenašati to stanje. V Štandrežu so, na primer, nekatere ulice, ki so prava nevarnost za avtomobiliste in še vedno čakajo na popravilo; poleg tega imajo še številne druge težave: nekaj ni v redu z jakostjo električne energije, nogometno igrišče ni v dobrem stanju, tudi s šolskimi poslopji ni bilo še vse urejeno, pa so tu problemi še s cestnimi znaki in prometnimi dovoljenji in težave z namakanjem, poleg večjih in važnejših vprašanj, ki smo jih že večkrat omenili. Na zadnji seji so člani konzulte razpravljali tudi o stanju kmetijstva in o perspektivah, ki se pojavljajo na tem področju. Govor je bil o konferenci, ki jo namerava goriška občina pripraviti prav v zvezi s temi vprašanji; konferenca je bila najavljena sicer že za marec ali april, vendar še

danes ni jasno, kdaj bo prišlo do te razprave — prav gotovo po volitvah in verjetno tudi po odobritvi sprememb k regulacijskemu načrtu. Rajonski svet, ki je poslal tudi svoje pripombe k varianti, zahteva, da se o vprašanih kmetijstva razpravlja takoj, brez odlašanja, saj so izgube na tem področju že prevelike in razkrojevalne.

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE v Trstu
v sodelovanju
s SLOVENSKO PROSVETNO ZVEZO IN ZVEZO
SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Mihail Bulgakov

IVAN VASILJEVIČ

komedija v treh dejanjih - dveh delih

V torek, 22. maja ob 20.30 v gledališču »G. Verdi«
v GORICI (goriški abonma)

—o—

Medtem ko se je pred časom zdelo, da se bo vodja italijanske takojimeno »Delavske avtonomije« Toni Negri v preiskavi nekako izvil, ker da mu ne bodo mogli dokazati nič konkretnega, pa se je njegov položaj zadnji čas poslabšal, ker so baje našli mnogo dokumentov, ki ga kompromitirajo, in nekatere celo z njegovo lastno pisavo. Bil je, kot se zdi, nekak navdihovalec in »miselni vodja« teroristov iz Rdečih brigad.

Zadnje dni se je ozračje na Tržaškem nenadno ogrelo kljub močnemu vetru, ki je trajal več dni. Temperatura je dosegla že 25 in celo 26 stopinj ter je bila med najtoplejšimi v Italiji. Medtem ko je rast doslej zastajala, pa je zadnje dni bujno pognala. Marsikatera cvetica se je razcvetela čez noč.

—o—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE v Trstu
V četrtek, 24. maja ob 20.30 v Ljudskem domu v
KRIŽU

Angelo Beolco - Ruzante

»POMJENKI«

KNUT HAMSUN POTEPUHI

Poslovenil Oton Župančič 50

Ko je hotel Edevart iti, ga je Gabrielsen pridržal in je brbral dalje: »Kar smejeti se moram temu županu, ki smo ga zdaj dobili, zavežem se, da ga desetkrat po vrsti pretantám. Pot — ali naj ne zgradimo pota, da bi mogli ljudje od drugod k nam? Prav to bi bili morali storiti, dokler smo imeli denar, in da sem bil jaz za župana, bi se bilo to tudi zgodilo. Ali vi tam v zalivu res verjamete, da je Karolus blazen? O, nič bolj kot ti in jaz! Hej, to je prečudovito, gole burke, bil je v devetih nebesih, da se je odkrižal te žene, ki mu ni dala miru. Ampak, s čimerkoli vam kdo tam v zalivu postreže, vse sprejmete za suho zlato. Karolus pa župan! A le pojdi zdaj domov in mu zlij na glavo kebel mrzle vode in mu daj brco v rit, pa bo spet zdrav! Seveda ne bo tudi potle za nikamor, saj ni bil nikoli nič prida in tudi svoj živ dan ne bo. To smeš vsem povedati!«

Edevart je šel. V kotu na dvorišču je prežala nanj Olga in je hotela naplesti pogovor. Čakala ga je, pustila, kakor je deklamirala navada, svoje delo in se postavila tja. Saj je bil mlad fant, poznala ga je, zdaj ni več prihajalo Bog ve kaj mladih fantov sem. Olga se je za to srečanje umila in lepo nališpala, ni pa imela več bisernega pasu, ne životka ne penteljeva čevljev, ne nič čičkarij, bila je samo temnooka deklica, ki se ji je tožilo po razvedrilu. Ali bodo imeli o božiču v zalivu ples? Potlej ne sme Edevart pozabiti in jo mora povabiti. Ali pridejo spomladi spet tuji ribiči? Čedni fantje, cel tolar za godca, to je bilo njim nič. Seveda, hudo je z Ragno, ki je dobila otroka, ampak Ragna je bila neumna, premлада, ni vedela drugače. Še prava sreča, da je dete izginilo s tega sveta. Babica, pravijo, ga je zadušila.

»Kaj pravijo?« je vzkliknil Edevart.

»Da, tako sem slišala. Stara mati ni vedela, kako naj preživi mater in dete, pa je naredila tako. Kaj tega nisi slišal? Ne, saj si bil več časa od doma, tukaj pa ga ni, ki ne bi tega vedel. Kaj sem hotela reči, kam si pa jadral s svojo jahto, ko si odšel? Tako, v Trondhjem. Da, prišel si daleč po svetu. Tudi jaz sem poskusila priti v Trondhjem, pa to ni kar tako, bom videla. Ali ne misliš, da bi me vzel kateri brodar s seboj, kadar spet pridejo? Da, saj pojdeš tudi ti sam s svojo jahto, ali ti me ne maraš vzeti s seboj, pa temu se tudi ne čudim, saj imaš seveda svojo ljubo tam na jugu in jo misliš vzeti s seboj. Da, le nikar ne táji ...«

Edevart se je vrnil brez zlatega prstana na roki, a bogat in mnogo srečnejši, nego je odšel z doma, prinesel je blaga za dve obleki, in ko je prišla Josefina s Kleive šivat, je vsa presenečena majala z glavo nad tem prelepim blagom. Saj deklici sta si bili ves čas v svesti, kadar Edevart kam gre in njima kaj kupi, da je to najboljše vrste.

Tako so ukrenili, da se odpelje Edevart na Lofote s Karolusovim osmakom in njegovo ribarsko opremo. Karolus je s tem soglašal, bil je dosti razumnejši, razumel je vse, kar mu je kdo rekel in še nekaj več: tako je gotovo opazil, da posadka ni

ma zaupanja vanj, in zato se je delal, kakor da nima nič zoper to, če ostane sam doma, ko bo njegova ladja in oprava zunaj po zasluzku. Da, nazadnje je postal od vruga prebrisan, trdil je, da že zaradi svojega županovanja ne bi utegnil iti na ribji lov. Tisti trenutek je tudi res sedel in brskal po arhivu in protoku in ni bilo videti, da hoče kaj raztrgati.

Edevart ni bil zadovoljen s to ureditvijo, kaj še, s tujim čolnom in tujo opravo ni bil nič več nego najet ribič, samo z majhno doklado kot poveljnik. Ali je to nekaj za moža, ki je bil že za brodarja! Pa si ni mogel prebrati. Ako se ribji lov obnese, bi tudi tako dobro zaslužil, in denarja mu je bilo treba, začel si je bil snovati nekaj načrt.

Nič velikega in posebnega ni imel v mislih, a moral se je spraviti iz zaliva. Za vedno? Da, Bog ve, nemara za vedno. Tukaj ni bilo prebiti.

Kako neznansko je bilo zdaj v zalivu, nikdar se ne bi bil zanesel, da bo kraj njegovega detinstva kedaj tak, umor, blaznost in velika pokvarjenost je vladala, teman brezup je légal na ljudi, revščina je vpila do neba, jesti ni bilo niti za otroke, v zunanem zalivu so neko noč vlomili in pokradli suhih polenovk, in po snegu so se sledile stopinje otroških nog. Ah — polenovka, ki nima nič redilnosti in se žveči kakor treske! Lov na slaničke pozimi je spravil ljudi ob razum in pamet in jih naposled uničil, zaliv je prišel na nič, ali je bilo še mogoče tu živeti? Edevart je živel doma in zajedal šilinge, ki jih je dobival njegov oče od brzojavnega urada. Ni vedel, kako bi si nabavil brašna za na Lofote.

Mali Ezra je bil edini, ki se je še znal smejeti in veseliti. Tiščal je za Edevartom od jutra do večera, kakor je tiščal Edevart pred nekaj leti za Avgustom. Ezra bi bil rad zopet pri Edevartu v službi, in Edevart ga je res sprejel kot 'polovičarja' v moštvo za Lofote. Ezra je bil prebrisan, ni bil še pri birmi, a izprosil si je pri pastoru odlog, kupil si je opravo in nepremočljivo obleko in še mu je ostalo denarja. — »Lahko mi nekaj posodiš,« je rekel Edevart. — »Lahko, seveda,« je odgovoril Ezra, se zasmeljal in mislil, da je šala. Edevart ni vedel drugega izhoda, moral si je izposoditi nekaj tolarjev od svojega kuharčka na jahti — da, kajti njegov denar je bil vezan na jugu in si ga ta trenutek ni mogel dati izplačati.

Ta zadrega je bila odvrnjena. Zdaj pa še Joakim.

O, Joakim je imel tenak nos, že davno je spoznal, da se velikemu bratu kupčije majó: slučajno je videl njegovo suho listino, in ko je prišel takrat veliki brat domov z blagom za dvoje oblek, ni imel zlatega prstana. Joakim ni bil topoglavec, bil je razborit dečko, seveda si je moral tudi on nakupiti živeža za zimo, in ko je Edevart naposled prišel in z njim govoril in mu priznal vso svojo revščino, je Joakim že našel odpomoček. — »Kakšen odpomoček?« je vprašal Edevart. — »Tega ti ni treba vedeti,« je odgovoril Joakim.

S TRŽAŠKEGA

OB POIMENOVANJU OSNOVNE ŠOLE NA OPČINAH

»Dežela kaplana Martina Čedermaca« je bil naslov večera, ki je bil v nedeljo, 13. maja, v Finžgarjevem domu na Opčinah na pobudo domačega cerkvenega pevskega zbora. Prireditelj je potekala v okviru svečanosti, ki jih imajo na Opčinah pred nedeljskim poimenovanjem osnovne šole po Francetu Bevku.

Po pozdravnih besedah je o Beneški Sloveniji govoril profesor Marino Qualizza, ki je v zgoščenih oblikah razgrnil pred poslušalci pretekle in sodobne probleme dežele pod Matajurjem. V skladu z »Bevkovim pristopom« je posebej govoril o zvestih in pogumnih Čedermacih, konkretno še o duhovniku Cuffolu, po katerem je France Bevk oblikoval nepozabni lik svojega najboljšega romana. Svoje lepo predavanje je končal z mislijo, da se Beneški Slovenci ne mislijo izneveriti svoji tisočletni narodni podobi in zvestobi.

Beneška Slovenija je potem zaživela v poeziji in v odlomkih iz Bevkovega romana. Občuteno so recitali člani zbora Marjan Škerlavaj, Susy Škerlavaj, Anka Peterlin in Barbara Škerlavaj. Izbor so spremljali diapozitivi, ki jih je posnel Tone Bedenčič, za čustveno kuliso pa je poskrbela glasba z viškom v otožni beneški pesmi »Oj božime«.

Na začetku in ob koncu prireditve je nastopil openski cerkveni zbor, ki je pod vodstvom Janka Bana zapel vrsto slovenskih umetnih in ljudskih pesmi.

Spored zaključnih prireditev

Sobota, 19. maja ob 19.30:

V Prosvetnem domu slavnostna prireditelj, na katero vabijo učenci domače osnovne šole. S petjem in prizorčki iz Bevkovih mladinskih del bodo počastili pisatelja, po katerem se bo poslej imenovala njihova šola.

Nedelja, 20. maja ob 15. uri:

Na vrtu pred šolo slovesno poimenovanje z odkritjem pisateljevega doprsnega kipa.

SPORED: Pozdravi, odkritje in blagoslovitev kipa, slavnostni govor. Sodelujejo otroci iz vrtca, učenci osnovne šole, gledališki igralec Stane Rastresen, cerkveni pevski zbor, ženski in moški pevski zbor TABOR, ansambel Rdeči nagelj.

V šolskih prostorih bo odprta razstava Bevkovih mladinskih del ter raznih listin in rokopisov. Odprta bo tudi razstava risb in ročnih del učencev vseh razredov. Ogled še v ponedeljek od 9. do 12. in od 16. do 20. ure.

Vabljeni vsi prijatelji mladine in še posebej nekdanji učitelji na openski šoli.

—o—

DRUŠTVO SLOVENSkih IZOBRAŽENCEV v Trstu vabi na

VEČER, posvečen 100-letnici rojstva ALBERTA EINSTEINA v ponedeljek, 21. maja, ob 20.15 v Peterlinovi dvorani v ulici Donizetti 3.

Govorila bosta prof. Ninko ČERNIC in Martin BRECELJ.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« ■ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ■ Odgovorni urednik: Drago Legiša ■ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 772151